

'Met een ponywagen, versierd met dennengroen en witte roosjes en als opschrift 'Wat altijd doorgang vindt', deden we mee met de bevrijdingsoptocht. Met broer Jan als koetsier, het 'bruidspaar' Henk Koudijs en m'n zusje Reiné, Wim Koudijs verkleed als bruidsmisje en ik als bruidsjonker.'

De laatste oorlogsjaren en de bevrijding van Hoog-Keppel

Jaap Remmelink (1937) maakte als kind in Hoog-Keppel de oorlogsjaren mee. Het gezin woonde in de Prinsenhof aan de rand van het dorp. De herinneringen die hij heeft opgeschreven wil hij graag met ons delen.

In mei 1945 verlieten de laatste gehate bezetters ons dorp. Zonder geweer, helm of koppel, met de handen boven het hoofd en bewaakt door een enkele Canadees. Het was het einde van een periode van onderdrukking waaraan we, nu bijna 70 jaar later, terugdenken met een gevoel van opluchting en met dankbaarheid aan onze bevrijders. Eén voordeel heeft de 5-jarige bezetting gehad. Ze heeft ons weer eens glashelder voor ogen gesteld wat een onbetaalbaar bezit vrijheid is in een democratisch land. Waar we kunnen zeggen en schrijven wat ons op het hart ligt, mits we de regels van fatsoen in acht nemen en God en ons koningshuis eerbiedigen.

Wat gebeurde er in die oorlogsjaren? Met alle ellende van

Jodenvervolging, inlevering van radiotoestellen en rijwielen, vordering van kerkklokken, tankvallen graven, sabotage, kabelwacht, beschietingen en bombardementen, luchtoorlog tussen geallieerde en Duitse vliegtuigen, enz. En hoe verliep de bevrijding van ons dorp?

Ons huis was echt toe aan bevrijding. Vanuit een diep plichtsgevoel om hun medemens en het dorp bij te staan, hielpen mijn ouders – Theo (1904) en Alie (1910) – zoveel ze konden. Maar het was ook een loodzware taak. Als de muren van ons huis eens konden spreken!

De openbare school aan het dorpsplein (thans de Burg. van Panhuysbrink) was door de Duitsers gevorderd. De Keppelse

kinderen, onder wie mijn broer Jan (1933), mijn zus Reiné (1939) en ik, konden dus niet naar school. Mijn ouders boden aan om het onderwijs bij ons aan huis doorgang te laten vinden. Dus ik ging met ongeveer 35 kinderen in mijn eigen huis naar school. Tussen de middag aten een aantal kinderen met ons mee. Mijn moeder probeerde daarmee hardwerkende gezinnen enigszins te ontlasten.

Ik herinner me dat we veel mensen in huis hadden. Een inwonende hulp, twee Haagse weesmeisjes die uit kasteel Enghuizen waren gezet toen dit als noodziekenhuis moest gaan dienen voor de Doetinchemse ziekenhuispatiënten, een Rotterdams bleekneusje die haar vakanties bij ons doorbracht, oom Kluitenberg, een ongehuwde vriend van mijn vader en een grote steun en toeverlaat voor mijn ouders, die ook eerder al regelmatig bij ons kwam. En een tijdlang woonde ook het echtpaar Barre uit Den Haag bij ons in. Hij was een gepensioneerd regent uit Nederlands-Indië met Blitar (Oost-Java) als standplaats.

Mijn moeder kon goed koken en tijdens de maaltijd sprak meneer Barre, handenwrijvend en met rinkelende kostbare ringen, de gevleugelde woorden: 'Mevrouw Rimmelink wat heeft u weer overheerlijk gekookt. Het was een ware symfonie van smaak!' Wij kinderen moesten hier vreselijk om lachen en in latere jaren werden die woorden menigmaal door ons herhaald.

Mijn vader had in de waterleidingkelder (we hadden zelf een waterpomp) een schuilplaats gemaakt met een ondergrondse vluchtgang een eindje richting het erf. Dat bouwsel op zich was voor ons kinderen al spannend. Tijdens het zware bombardement op Emmerik op 7 oktober 1944 zaten we in die kelder met ons gezin en onze buurvrouw met haar vijf vluchtelingen uit Arnhem. Allemaal bleekjes op elkaar gepakt in dat keldertje van 3 bij 3 meter. Mijn broer huilde omdat zijn hondje Flippie nog buiten was. Door het oorverdovende lawaai dachten we dat heel ons dorp plus kasteel Ulenpas was platgebombardeerd. Gelukkig bleek dat niet het geval en ook Flippie kwam heelhuids terug.

De voormalige lagere school naast de kerk.

In 1944 vonden de luchtlandingen bij Arnhem plaats. De omliggende dorpen moesten worden geëvacueerd. Mijn ouders werd verzocht een aantal mensen uit Doornenburg in huis te nemen. Onder hen waren ook oude mensen en de organisator wilde hen op stro in de kippenschuur leggen. Mijn moeder werd razend op die man om zoveel ongevoeligheid. Alle logeerbedden in huis werden bestemd voor de oudere mensen en de rest moest op stro of op strozakken slapen in de kippenschuur. Er moest wel verwarming komen want het was winter. Er werd een 'duveltje' geplaatst, een houtgestookt kacheltje dat de ergste kou moest verdrijven. Er werd ook op gekookt, in grote gietijzeren potten die ik nog steeds heb. De Doornenburgse mannen moesten zelf zorgen voor hun dagelijkse voedsel – dat konden mijn ouders niet ook nog eens aanslepen. Bij toerbeurt aten de ouderen met ons in de eetkamer en de jongeren aten op de deel of in de kippenschuur.

De Prinsenhof, het woonhuis van de familie Rimmelink aan de Prinsenvweg.

Het gezin Remmelink in 1944, v.l.n.r.: vader Theo, Jan, Reiné, Jaap en moeder Alie.

Op 16 december 1944 begon het Ardennen-offensief. De vertwijfeling bij de Duitsers over een gunstige afloop van hun nazi-avontuur begon zich in januari 1945 door te zetten. De Duitse legers kwamen naar het noorden en ook naar Hoog-Keppel. Een deel van ons huis werd gevorderd om de nacht door te brengen. Achteraf bezien was het heel zielig voor al die jonge jongens die dodelijk vermoeid waren van al dat vechten. Onderweg hadden ze allerlei etenswaren geroofd en mijn moeder moest vlees braden voor de officieren. Op de deel hadden wij een welgevulde spekkist staan en mijn vader deed als de wiedeweerga alle zijden spek en hammen in grote wasmanden en gooide die in de tuin onder de bessenstruiken. Maar het ergste komt nog. De soldaten wilden slapen en gooiden al het hooi van de balken en hilden en gingen erin liggen met de sigaretten aan. Mijn ouders hebben peentjes gezweet! Onze oom Kluitenberg die goed Duits sprak heeft de officieren aan het verstand gebracht dat dit echt niet kon. Daarop eisten de stomdronken officieren bedden. Braaksel op de kokosvloerbedekking en bedplassen waren het gevolg. Daar liepen wij kinderen dan met grote schrikogen tussendoor. De volgende morgen, toen het leger weer vertrokken was, constateerden we één grote ravage. Ik moest onze werkster Cato Oortgiesen gaan halen om de viezigheid te helpen opruimen.

In de nacht van 23 op 24 maart 1945 staken de geallieerde troepen tussen Wesel en Rees de Rijn over. Een geweldige troepenmacht kwam in beweging voor het grote offensief. De bevrijding van de rest van Nederland en de verovering van Noordwest Duitsland tot aan de Elbe was aanstaande. De opdracht werd gegeven aan generaal Crerar van het Canadese 1e leger en aan generaal Dempsey van het Britse 2e leger. De Achterhoek, Overijssel en de drie noordelijke provincies zouden worden ingenomen door het Canadese 2e legerkorps onder generaal Simmons.

Voor hun vertrek uit Hoog-Keppel deden de Duitsers nog een paar schietoefeningen. Vanuit de hoger gelegen

Burgemeester Vrijlandweg begonnen ze naar beneden te schieten. In de richting van het bos van landgoed Ulenpas, schuin tegenover ons huis. Soms hing de kruitdamp voor de ramen. Toen de Canadezen dichterbij kwamen, sloegen de Duitsers op de vlucht met medenemen van de munitie die in het bos was opgeslagen. Mijn vader heeft ruim 50 vrachtwagens en paardenwagens met munitie voorbij zien trekken. Ook de paarden Krillie en Sjaan van onze overbuurman Hendrik Kets werden hiervoor gevorderd en wij kinderen vonden dat heel verdrietig.

Op 1 mei 1945, dus vlak voor de bevrijding, vond bij het gemeentehuis een ontploffing plaats van een landmijn, waarbij vier jonge leden van de NBS (Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten) de dood vonden en hiermee hun leven offerden voor het vaderland. Onder hen Jan Schellingerhout, geboren in Rotterdam en 24 jaar oud. Hij werd begraven op het kerkhof rond de hervormde kerk. Een paar maanden geleden heb ik zijn graf nog schoongemaakt.

In de Tolstraat, op de plek waar kabelwachters hebben gepost, staat deze beuk met de ingekerfde tekst: KABELWACHT 1941.

De Ulenpas, nog met zijvleugels.

De bevrijding van ons dierbare dorp Hoog-Keppel

1 april 1945, eerste paasdag: de Tommies zijn al in Waarlo bij Zelhem en ook de Canadezen zijn onderweg. In Hoog-Keppel wordt zwaar gevochten. Bij Mulra sneuvelt Ernest Fortier (34 jaar oud) van Le Régiment de la Chaudière (3rd Canadian Infantry Division) en met hem vermoedelijk nog twee Canadezen. Vlak voor het gemeentehuis aan de Rijksweg hebben de Duitsers geschut opgesteld. Als wreed aandenken verwoesten ze in Eldrik twee boerderijen (Bles en Rooijackers) en in Hoog-Keppel de boerderij van Kuiperije.

Rond de paasdagen komen de Canadezen Hoog-Keppel binnen. Vol verbazing zien we ze aankomen. Een lange rij tanks komt langzaam vanaf het dorp naar beneden richting ons huis de Prinsenhof. U zult begrijpen dat mijn ouders in tranen waren. Ze reden ons huis niet voorbij, maar draaiden ons erf op en ik dacht: dat gaat niet goed. Zoveel plaats was er niet op ons erf om al die tanks te bergen. Ze reden een hek plat, reden het bietenland op en draaiden weer. Ik rende terug naar mijn vader en riep in paniek: 'Pappa ze rijden alle bieten stuk.' Waarop mijn vader de historische woorden sprak: 'Dat kan me geen biet schelen.' Ik hoor het hem nu nog zeggen.

Na de school, de inkwartiering van een Duits kantoor en die van de Duitse soldaten, kwamen nu de Canadezen bij ons in huis. Dat laatste vonden mijn ouders dus helemaal niet erg. De soldaten kregen te eten in een legertent die op het schoolplein stond. Wij kregen allerlei lekkere dingen van ze: rode jam en honing uit kartonnen potjes, wittebrood, blikken met keiharde soldatenkoekjes met vitaminen. En sinaasappels, wel van gehoord maar nooit eerder gezien. Mijn broer die al een jaar of 12 was, ruilde eieren met de soldaten voor sigaretten. Johan en Elbert Vels, onze iets oudere buurjongens deden dat ook.

Mijn vader verbouwde tabak, dat werd gedroogd en

versneden tot shag. De vloeitjes ontbraken echter. Wat nu. Daar werd wat op gevonden. Johan en Elbert hadden elk een zakbijbeltje met ragdunne bladzijden en dan vroeg de een aan de ander: 'Hoe ver ben jij ermee?' 'Ik ben nu met Habakuk begonnen', was het antwoord.

Op 5 mei 1946 werd het eerste bevrijdingsjaar gevierd met een grote optocht door Keppel en een kermis met alles erop en eraan: zweefmolen, draaimolen, schiettent, kop-van-jut, enz. Tegenwoordig doen we het in Hoog-Keppel iets eenvoudiger.

Canadese soldaten van The Sherbrook Fusiliers Regiment op het dorpsplein thans Burg. van Panhuysbrink.